

Inbreng van Inge van Dijk tijdens de behandeling van het belastingplan 2022

Voorzitter. Ik hoor mensen vaak praten over belastingen als iets wat wel eerlijk moet gebeuren. Wat is "eerlijk" nu eigenlijk en waarom is dat zo belangrijk? Het heffen van belastingen en een goede belastingmoraal zijn belangrijke vereisten voor de overheid om goed te kunnen functioneren. Burgers en bedrijven moeten het vertrouwen hebben dat de belastingdruk eerlijk is verdeeld over de samenleving, dus over burgers en bedrijven, en dat belastingen op fatsoenlijke wijze worden geheven. Voor ons betekent een eerlijk belastingstelsel dat er op basis van draagkracht en gelijkheid wordt geheven. Dat blijkt in de praktijk ingewikkeld. Er zijn grote verschillen tussen belastingdruk voor verschillende typen huishoudens. Daaruit volgen vervolgens grote verschillen in het besteedbaar inkomen. Belangrijke randvoorwaarden om eerlijk belastingen te berekenen zijn wat ons betreft dat belastingen eenvoudig zijn, dat het begrijpelijk is voor de burger waarom bepaalde belastingen worden geheven of voordelen worden gegeven en dat er niet te veel regelingen op elkaar worden gestapeld, waardoor niemand meer door de bomen het bos kan zien.

Maar de realiteit van fiscale wetgeving is anders. We hebben zo veel regelingen, die we ook regelmatig aanpassen, dat het spreekwoordelijke bos van regelingen steeds groter en ondoorzichtiger wordt. Zo verscheen Nederland onlangs hoog in de Global Tax Expenditures Database omdat we in onze belastingwetgeving de meest omvangrijke uitzonderingen maken op de standaardregels. Het wemelt in Nederland van de afwijkingen. Ook de Algemene Rekenkamer vestigt regelmatig de aandacht op het grote aantal Nederlandse fiscale regelingen. Ze telden 213 verschillende regelingen met een totaal financieel belang van 100 miljard euro. De hoeveelheid regelingen leidt er zelfs toe dat het parlement er geen actueel beeld van heeft, aldus de Rekenkamer. De vraag is ook of die regelingen en uitzonderingen allemaal echt nodig zijn of dat we er anders mee moeten omgaan. Wat ons betreft wringt het, want hoe meer regelingen en uitzonderingen er zijn, hoe meer dat kan leiden tot ongelijkheid, belastingontwijking of fouten in de uitvoering. De Belastingdienst publiceert jaarlijks in de miljoenennota wat de regelingen kosten aan gedeelde belastingopbrengsten. In 2019 was dat ongeveer 13 miljard euro op een totale belastingopbrengst van 300 miljard; geld dat we heel goed kunnen gebruiken om belangrijke stappen te zetten in de grote uitdagingen waar we als samenleving voor staan.

Daarnaast willen we als Kamer goede en goed voorbereide keuzes kunnen maken. Dat vraagt onder andere om tijd, tijd om ons werk goed te kunnen doen. Dus nogmaals mijn pleidooi om in maart met het belastingplan te komen in plaats van in september. Dat geeft ons die benodigde tijd om belastingwetten beter en zorgvuldiger te behandelen. Ik weet dat wat hier voorligt een heel sober plan is, maar in relatie tot veel andere wetgevingsoverleggen is het nog steeds fors.

Naast eenvoudige wetgeving moeten we scherp zijn op de uitvoerbaarheid van wetgeving, waarvoor een goedwerkende ICT-infrastructuur randvoorwaardelijk is. Die van de Belastingdienst is inmiddels te vergelijken met een pan vol natte spaghetti. De staatssecretaris beloofde een brief over de ICT-capaciteit, zodat de Kamer beter kan zien waar ze aan toe is in relatie tot de keuzes die we maken. Maar ik zou nog een stap verder willen gaan. Graag zou ik jaarlijks bij het belastingplan een paragraaf willen zien over de status van de ICT bij de Belastingdienst, met daarin opgenomen het volgende. 1. Hoe staat het met de vernieuwing van de systemen? 2. Wat heeft het voorgelegde plan voor consequenties voor de ICT? 3. Een lijst van de voorstellen in het belastingplan met daarbij een kwalificatie van enerzijds de impact voor de samenleving en anderzijds de impact op de ICT.

Ook worstel ik met de impact van moties en amendementen in relatie tot de uitvoerbaarheid. Ik heb weleens gehoord dat sommige amendementen tot een jaar aan extra werk vragen in de uitvoering. Mijn vraag is of dit klopt en of er mogelijkheden zijn om bij de appreciatie van moties en amendementen hier een duiding aan te geven. Dat wil dan niet meteen zeggen dat we afzien van de gewenste wijziging, maar het kan er wel aan bijdragen dat we als Kamer een goede keuze kunnen maken. Volgens mij ziet iedereen deze uitvoeringsproblemen. Eigenlijk wil ik aan het eind van deze inleiding ook een beroep doen aan kabinet en Kamer om, naast de inhoud, ook het debat te blijven voeren over eenvoud en uitvoerbaarheid van fiscale wetten en regelgeving en om meer gewicht te geven aan uitvoeringstoetsen en invoeringstoetsen voor een beter belastingstelsel waarin eenvoud en uitvoerbaarheid de regel en niet de uitzonderingen worden.

Voorzitter. In mijn verdere betoog ga ik me proberen te houden aan de drie blokjes die we tot nu toe bij de behandeling hebben gehanteerd, namelijk wonen, toeslagen en overig. Als eerste het blokje wonen.

Belangrijk in het blok wonen is natuurlijk de verhuurderheffing. Deze gaat als gevolg van het voorliggende wetsvoorstel een stuk worden afgeschaald. Dat is een mooie stap, want daarmee komt bij woningbouwcorporaties en verhuurbedrijven investeringsruimte vrij die besteed kan worden aan het bouwen van onder andere nieuwe huurwoningen of het verbeteren van bestaande woningen. Maar nu even naar de praktijk en een aantal zorgen die ik heb. Als een onderneming meer dan 50 huurwoningen bezit, krijgt deze te maken met de verhuurderheffing. Deze ondernemingen krijgen nu een voordeel omdat wij willen dat ze gaan investeren in die woningen. Maar hoe gaan we ervoor zorgen dat het ook gebeurt? Wat gaat de minister doen om hier garanties voor te krijgen? Stel dat het de minister inderdaad lukt om maximaal commitment van de sector te krijgen om aan de slag te gaan. Dan zijn we er nog niet, want is er voldoende grond voor bijvoorbeeld corporaties om te bouwen? Vaak werken ze samen met gemeentes. Ze zullen dan ook bij gemeenten aankloppen voor grond om uit te breiden. Maar die zijn vaak gestopt met actieve grondpolitiek, om financiële risico's uit hun boekhouding te weren. Ze hebben namelijk al moeite genoeg om hun begroting rond te krijgen. Stel dat er wel voldoende grond is. Zijn er dan voldoende mensen en materialen om de ambities waar te maken? Stel dat dit ook zo is, hebben alle corporaties voldoende zicht op de woonbehoefte van de mensen in hun regio? Oftewel: hoe zorgen we ervoor dat er gebouwd wordt naar behoefte?

Kortom, heeft de minister eigenlijk al nagedacht over een duidelijk plan, met de juiste randvoorwaarden, zodat nieuwe en betere woningen ook daadwerkelijk kunnen worden gerealiseerd?

Nu ben ik aan het problematiseren. Dat weet ik echt wel, maar het is ook wel voor een stuk de realiteit. Alleen geld in een systeem pompen is niet voldoende garantie voor succes. Ik ben dus wel benieuwd wat de minister verwacht van deze maatregel in de praktijk. Begrijp me niet verkeerd: ik vind echt dat we de verhuurderheffing moeten verlagen. Wat het CDA betreft mag deze heffing verdwijnen, mits prestatieafspraken stevig verankerd worden. Dus niet alleen afspraken opschrijven, maar ook controleren op naleving. Wat ons betreft mogen er ook boetes komen bij nalatig gedrag of aanwending van extra middelen, niet voor het doel waarvoor wij ze als Kamer bestemd zouden willen zien. Graag hoor ik hoe de minister hiernaar kijkt en hoe zij dit voor zich ziet.

Dan het blokje toeslagen. Ik zat afgelopen week en weekend weer te lezen over de toeslagenaffaire. Het blijft een dossier waarvan het einde helaas nog niet in zicht is. Ik las een artikel van een paar maanden geleden. Eén zin raakte me. "De politieke scherpste is eraf" stond er. Dat trek ik me aan, want dat mag absoluut niet gebeuren met betrekking tot dit dossier; dat we onze aandacht laten verslappen. De delegatiegrondslag heeft niet direct iets te maken de toeslagenaffaire, maar wel met compensatie van gemaakte fouten door het gebruik van FSV-lijsten. Er ligt een voorstel om een wettelijke basis in te voeren voor toekomstige regelgeving voor een tegemoetkoming in schrijnende gevallen, terwijl nog niet duidelijk is wat er in die toekomstige regeling zou komen te staan. Wel hebben we, tegen de tijd dat de staatssecretaris de regeling in een AMvB heeft gegoten, vier weken de tijd om te reageren op die concept-AMvB. Dan kunnen we alleen nog een motie indienen om daarin iets aan te passen. Wat mij betreft voelt dat niet stevig genoeg. Daarom heb ik een amendement ingediend om als Kamer ook nog de mogelijkheid te hebben om toch over te gaan tot wetgeving, als de Kamer het niet eens is met de inhoud.

Voor het goed kunnen beoordelen van de inhoud is het nodig om het advies van de Raad van State te hebben. De staatssecretaris geeft op al onze vragen daarover alleen maar het formalistische antwoord: nee, dat kan niet, want in de Wet op de Raad van State staat dat ik het advies openbaar maak tegelijk met de publicatie van de AMvB in het Staatsblad. Maar, staatssecretaris, ik wil hier echt graag meer realisme in plaats van formalisme. Het wetsartikel waar de staatssecretaris naar verwijst, stamt uit de jaren negentig. Sinds die tijd is het middel van de AMvB veel gebruikelijker geworden. Het artikel is wat mij betreft achterhaald. Meer nog met het oog op de Wet open overheid, waaronder alle adviezen van de Raad van State vanaf 1 mei 2022 twee weken nadat ze worden vastgesteld gewoon op de website van de Raad van State worden gepubliceerd. Vanaf mei, dus over een halfjaartje, kunnen we die adviezen over een AMvB dus wel gewoon tijdig inzien. Waar hebben we het dan over? Ik zie het probleem niet. Het advies van de Raad van State ligt gewoon een aantal weken van tevoren op het bureau van de staatssecretaris, omdat hij het in de uiteindelijke versie van de AMvB moet verwerken.

Het voelt een beetje als die paarse krokodil van de reclame van een bepaalde verzekeringsmaatschappij. Velen van jullie kennen die vast wel. Een moeder staat met haar dochtertje voor de balie bij het zwembad. Zij was op zoek naar haar paarse krokodil, die achter die man stond. De moeder moet meerdere formulieren invullen en kan morgen terugkomen. "Maar daar staat hij", zegt het meisje. "Ja, daar staat hij", antwoordt de baliemedewerker. Laten we van dit verzoek geen paarse krokodil maken, maar er gewoon even realistisch en praktisch mee omgaan. Kan de staatssecretaris toezeggen dat hij met de Raad van State gaat overleggen over een tijdelijke praktische oplossing, vooruitlopend op de Wet open overheid?

Dan nog een korte vraag over de gegevenslevering bij kinderopvanginstellingen. Wij vinden het voorstel een verbetering van het huidige systeem. Ouders worden hiermee een stukje ontlast en beter geïnformeerd. Maar nog een keer mijn vraag. Er zijn door diverse partijen suggesties gedaan om ouders nog meer in de lead te zetten en op onderdeeljes het proces wat verder te verbeteren en te verduidelijken. Wat neemt de staatssecretaris nu concreet over van al deze suggesties en wat niet? Dan weten we ook waar we aan toe zijn en waar we eventueel ja tegen zeggen.

Dan het blokje overig. We hebben hier de afgelopen week al veel over gesproken, maar ik wil nogmaals aandacht vragen voor een aantal specifieke onderwerpen. We hebben het in de

discussie ook gehad over een goede belastingmoraal en wat daarvoor nodig is. Een van de dingen die wat ons betreft de belastingmoraal ondermijnen, is het enorme verschil aan marginale druk, zoals ik al benoemde in mijn inleiding. Die is voor sommige inkomens nog steeds extreem hoog, zoals we wederom zien bij het inkomensbeleid in het Belastingplan. We maken stappen, maar we zijn er nog niet. We begrijpen overigens ook dat het complex is, maar daarmee is het ook uitdagend om er wat aan te doen. In de tabellen zien we dat de marginale druk voor huishoudens met een inkomen tussen de €20.000 en €40.000 nog steeds veel te hoog is, wat leidt tot ongelijkheid, en dat mensen die meer gaan werken niet worden beloond. Wij zien het als een gezamenlijke uitdaging hier wel verdere stappen in te zetten. Wij horen graag van de staatssecretaris wat zijn visie is, wat hij hieraan wil doen.

Dan nog een punt dat van invloed is op de belastingmoraal, namelijk de kwaliteit en controleerbaarheid van wetgeving. In een aantal gevallen komt in het Belastingplanpakket duidelijk naar voren dat de Belastingdienst eigenlijk weinig zicht heeft op de werking van de maatregelen en dat er dus problemen zijn met de controleerbaarheid en inzicht in de effectiviteit van de maatregelen. Ik noem een paar voorbeelden. Ik begin bij de uitzondering op het fiscaal partnerschap voor toepassing van de IACK. Onze vraag was of het voldoende gecontroleerd kan worden. De boodschap is eigenlijk dat nog heel onduidelijk is hoe de maatregel gaat uitwerken en of de controle voldoende is.

Bij de werkkostenregeling voor thuiswerken is wederom een complexe toevoeging gemaakt op basis van een inschatting in coronatijd van het aantal mensen dat verwacht te zullen blijven thuiswerken, geen rekening houdend met de huidige situatie. Een horizonbepaling lijkt de staatssecretaris zelfs niet nodig te vinden, want die zou onzekerheid met zich kunnen meebrengen. Daarom hebben wij het amendement van de ChristenUnie over toevoeging van zo'n horizonbepaling mede ingediend.

Dan maak ik meteen het bruggetje met de regeling voor de aandelenoptierechten, waarbij eveneens goed zicht op werking en effectiviteit ontbreekt. Bij dit voorstel zien we allereerst een duidelijke spanning tussen de doelstelling en de uitwerking. De doelstelling ondersteunen we. Ik bedoel dat start-ups en scale-ups en hun werknemers niet in liquiditeitsproblemen komen op het moment dat zij fiscaal moeten afrekenen over de uitgeoefende aandelenoptierechten. We snappen namelijk heel goed het belang van deze regeling voor start-ups en scale-ups. Maar wij hebben om een heel aantal andere redenen wel veel moeite met de maatregel, namelijk omdat deze niet alleen van toepassing is op de bedoelde start-ups en scale-ups, omdat deze een nieuwe onzekerheid en complexiteit inbouwt in het toch al zo complexe systeem, omdat die niet controleerbaar is voor de Belastingdienst, omdat de maatregel maar beperkt concurrerend is op internationaal perspectief en omdat er nog geen aanzet is gemaakt tot een goede monitoring of die maatregel überhaupt wel het beoogde effect gaat hebben.

Dat alles samen druist in tegen de kwaliteit en tegen goede en eenvoudige wetgeving die we willen nastreven. Met name op dat laatste punt, de monitoring, willen we meer comfort hebben. Daarom willen we de staatssecretaris verzoeken zo snel mogelijk een systeem van monitoring te gaan vormgeven, samen met de betrokken sectoren, waarin de feedback van deze sectoren wordt bijgehouden en waarover jaarlijks aan de Kamer wordt gerapporteerd. Zo hopen we op een aantal punten inzicht te krijgen. Hoeveel bedrijven maken gebruik van zo'n maatregel? Zijn dat met name de start-ups en scale-ups of zijn het ander soort bedrijven? Is de regeling überhaupt werkbaar of te complex? En waar zitten verbeterpunten? We zien graag dat drie jaar na inwerkingtreding de balans wordt opgemaakt of de maatregel inderdaad

effectief is. Zo niet, dan moeten we kijken hoe we het kunnen verbeteren. Dan de laatste vraag op dit onderdeel: is het dan echt niet mogelijk de regeling minder generiek te maken en toch iets meer toe te spitsen op waar we die eigenlijk voor bedoeld hebben?

Wat ook belangrijk is voor de belastingmoraal, is het voorkomen van belastingontwijking door bedrijven. Hier zijn de afgelopen jaren stappen in gezet. De staatssecretaris spreekt over grote stappen. Daar zijn we het mee eens, maar daarmee zijn we er nog niet. Komende jaren zullen er namelijk nog veel meer stappen worden gezet. Ook de OESO en de EU zijn er op dit moment voorbereidingen voor aan het treffen. Wij stellen ons de vraag of je ooit alles dicht kunt timmeren met wetgeving, en of dat wenselijk is. We vinden ook dat een stuk van de verantwoordelijkheid om moreel gedrag te vertonen bij de bedrijven zelf moet komen te liggen. Wij denken dat nog veel te ontwikkelen is op het gebied van taks governance. Laat bedrijven zelf nadenken over de belastingmoraal en welke principes ze in de praktijk willen toepassen. We zijn in dat opzicht dan ook erg benieuwd naar de uitkomsten van het initiatief van VNO-NCW hierop om een taks governance code te ontwikkelen samen met stakeholders uit de wetenschap, vakbewegingen en ngo's. Ziet de staatssecretaris ook aan de kant van de overheid mogelijkheden om tax governance verder te helpen ontwikkelen en ondersteunen, bijvoorbeeld door hier ook in het toezicht op de Belastingdienst aandacht voor te hebben?

Voorzitter. Ook wil ik nog even aandacht vragen voor het kindje van onze staatssecretaris, namelijk het heffen op basis van werkelijk rendement in box 3. De contourennota die aangekondigd is, volgt binnenkort. De staatssecretaris gaf al een winstwaarschuwing over de inwerkingtreding, die toch nog een tijdje op zich zal laten wachten; een termijn die bij mij voor buikpijn zorgt, want tijd werkt in dit geval niet in ons voordeel. Vorige week schreef de AG dat het box 3-systeem op stelselniveau onterecht is. En als de Hoge Raad het oordeel overneemt, dan staat de Belastingdienst voor een groot probleem omdat bij alle bezwaren de aanslagen moeten worden herzien. Nu zijn wij benieuwd: gaat de staatssecretaris dan alleen de aanslagen herzien van mensen die in bezwaar zijn gegaan of gewoon van alle mensen met een box 3-aanslag die na zo'n uitspraak van de Hoge Raad onterecht zou blijken te zijn? Wij horen graag van de staatssecretaris hoe hij hiermee om wil gaan.

Verder heb ik een korte vraag over de berekeningswijze van box 3 voor het rendement op onroerend goed die nu in de OFM wordt vastgelegd. De staatssecretaris zegt hier dat het alleen maar een verduidelijking is van wat al in de wet staat, maar wij zien die berekeningswijze eigenlijk niet heel duidelijk terug in de wet. Het lijkt meer een interpretatie van de wettekst die nu in de wet wordt verwerkt. Kan de staatssecretaris toch nog een keer toelichten of dit inderdaad geen inhoudelijke wijziging van de wet is?

Ik heb nog twee puntjes. Het eerste punt is de export van elektrische auto's. Nederland heeft relatief veel elektrische auto's, mede door een ruim stimulerend beleid. We snappen dat veel bijtellingsperiodes nog niet zijn afgelopen en dat er nu misschien nog geen zicht is op hoeveel auto's daarna naar het buitenland verdwijnen. Maar wij krijgen wel signalen en wij zijn ook echt bang dat het gaat gebeuren. Het is makkelijk een auto voor een goede prijs naar het buitenland te vervoeren na die vijf jaar, als er meer vraag naar is omdat er op die markt nog minder elektrische auto's zijn. Kan de staatssecretaris dit nauw blijven monitoren en alvast nadenken over mogelijke acties om te zorgen dat we hier niet voor niets elektrisch vervoer aan het stimuleren zijn omdat het straks gaat wegvloeien in plaats van dat de auto's op de tweedehandsmarkt komen, wat eigenlijk ons doel is?

Ten slotte de energierekening. 3,2 miljard om inwoners te ondersteunen en zo de enorme stijging van de energierekening deels te kunnen ondervangen, is een goed initiatief. Zoals ik in de derde termijn van de Financiële Beschouwingen vermeld, hebben we moeite met de generiekheid van het voorstel. In het debat werd gesproken over kanonnen en muggen en over geld ongericht in de lucht gooien. Daarom ook de motie samen met D66 om hier een iets gerichtere verdeling op te krijgen. En ja, dat levert complexiteit in de uitvoering op. Dat besef ik heel goed en eigenlijk moet ik dat dus ook helemaal niet willen, zeker niet na mijn pleidooi van de afgelopen bijna twintig minuten. Maar ik heb het ook gehad over draagkracht. Nu moet ik de keuze maken tussen akkoord gaan met een generieke maatregel die wellicht eenvoudig is in de uitvoering, maar niet doeltreffend genoeg, of de draagkrachtdiscussie. We hebben niet voor niks al meerdere keren met elkaar gesproken over onze grote zorgen over deze stijging, met name voor onze hardwerkende middenklasse maar ook de mensen die leven in energiearmoede. Vandaar ook dat ik achter deze motie sta. Dit is een mooie illustratie van een spanningsveld waar we soms voor staan en waar we zorgvuldig mee om willen gaan. Ik wil de staatssecretaris dan ook bedanken voor de brief waarin staat dat de motie uitgewerkt gaat worden. Inderdaad, de discussie of en hoe is hier al gevoerd. Wij gaan ervan uit dat er een antwoord komt op de vraag hoe we dat gaan doen. Ik hoop op een zo effectief mogelijke wijze.

Ik heb twee moties. Ze hebben te maken met uitvoerbaarheid en ICT-capaciteit.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

constaterende dat de ICT-systemen van de Belastingdienst verouderd zijn en dat nieuwe wetgeving of wijziging van wetgeving beslag legt op de ICT-capaciteit bij de Belastingdienst en mogelijk risico's vormt;

overwegende dat het belangrijk is dat de Kamer voldoende inzicht heeft in de beschikbare capaciteit om goed afgewogen keuzes te kunnen maken met betrekking tot prioriteiten en risico's in wetgeving;

verzoekt de regering jaarlijks bij het pakket belastingplan een paragraaf toe te voegen over de status van de ICT bij de Belastingdienst en daarbij op te nemen:

- de status van de vernieuwing van de ICT-systemen op onderdelen en beschikbare capaciteit;
- de consequenties van de voorgelegde voorstellen voor de ICT en of met deze voorstellen de ICT wordt verlicht of verzwaaard;
- een kwalificatie van de voorgelegde voorstellen met betrekking tot de impact op de samenleving afgezet tegen de impact op de ICT,

en gaat over tot de orde van de dag.

Dan de tweede motie, over uitvoerbaarheid en complexiteit.

De Kamer,

gehoord de beraadslaging,

overwegende dat de Kamer bij moties en amendementen op het gebied van belastingen een goed beeld moet hebben van de gevolgen die deze hebben voor de complexiteit van wetgeving, de uitvoering en de termijn waarop een motie of amendement waarmee wetgeving wordt aangepast uitvoerbaar is;

verzoekt de regering bij de appreciatie van moties en amendementen in verband met belastingen, waar relevant, aan te geven welke gevolgen deze hebben voor de complexiteit van wetgeving, de uitvoering en de termijn van uitvoering,

en gaat over tot de orde van de dag.